

GIẢI PHÁP NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG GIẢNG DẠY MÔN HỌC GIÁO DỤC QUỐC PHÒNG CHO SINH VIÊN HIỆN NAY TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC CÔNG NGHỆ THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

Hoàng Văn Nam

Tóm tắt: Trong bối cảnh đổi mới giáo dục đại học theo hướng phát triển phẩm chất và năng lực người học, việc nâng cao chất lượng giảng dạy môn Giáo dục quốc phòng và an ninh (GDQP&AN) trở thành yêu cầu cấp thiết. Nghiên cứu này nhằm phân tích thực trạng giảng dạy và quản lý hoạt động học tập môn GDQP&AN tại Trường Đại học Công nghệ TP. Hồ Chí Minh, từ đó đề xuất các giải pháp nâng cao chất lượng giảng dạy phù hợp với bối cảnh hiện nay. Phương pháp nghiên cứu được sử dụng bao gồm điều tra khảo sát bằng bảng hỏi, phân tích tài liệu và quan sát thực tiễn. Kết quả cho thấy chất lượng giảng dạy đã đạt mức khá nhưng vẫn tồn tại những hạn chế về phương pháp dạy học, ý thức học tập của sinh viên, cơ chế quản lý và hệ thống đánh giá. Trên cơ sở đó, nghiên cứu đề xuất năm nhóm giải pháp trọng tâm nhằm nâng cao hiệu quả giảng dạy theo hướng toàn diện, hiện đại và gắn với thực tiễn đào tạo.

Từ khóa: Giáo dục quốc phòng và an ninh; chất lượng giảng dạy; sinh viên; quản lý giáo dục; đại học.

SOLUTIONS TO IMPROVE THE QUALITY OF TEACHING NATIONAL DEFENSE AND SECURITY EDUCATION FOR STUDENTS AT HO CHI MINH CITY UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

Abstract: In the context of higher education reform toward developing learners' competencies and qualities, improving the quality of teaching National Defense and Security Education (NDSE) has become an urgent requirement. This study aims to analyze the current situation of teaching and managing learning activities in the NDSE course at Ho Chi Minh City University of Technology, thereby proposing solutions to enhance teaching quality in line with current educational demands. The research employed questionnaire surveys, document analysis, and field observations. The findings indicate that the quality of teaching has reached a fairly good level; however, several limitations remain regarding teaching methods, students' learning attitudes, management mechanisms, and assessment systems. Based on these findings, the study proposes five key groups of solutions to improve teaching effectiveness in a comprehensive, modern, and practice-oriented manner.

Keywords: National Defense and Security Education; teaching quality; students; educational management; university.

Nhận bài: 15/04/2026

Phản biện: 17/05/2026

Duyệt đăng: 21/05/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh toàn cầu hóa và chuyển đổi số, giáo dục đại học Việt Nam đang chuyển mạnh từ tiếp cận truyền thụ kiến thức sang phát triển toàn diện phẩm chất và năng lực người học. Môn GDQP&AN giữ vai trò đặc thù trong chương trình đào tạo, không chỉ cung cấp kiến thức quốc phòng mà còn góp phần hình thành ý thức công dân, tinh thần kỷ luật và bản lĩnh chính trị cho sinh viên.

Tuy nhiên, thực tiễn giảng dạy GDQP&AN tại nhiều cơ sở giáo dục đại học hiện nay vẫn còn tồn tại những hạn chế như phương pháp giảng dạy chậm đổi mới, sinh viên thiếu tính tự giác, công tác quản lý chưa đồng bộ và hệ thống đánh giá chưa phản ánh đầy đủ năng lực người học. Điều này đặt ra yêu cầu cần có những nghiên cứu mang tính hệ thống nhằm đề xuất giải pháp nâng cao chất lượng giảng dạy môn học này.

Trường Đại học Công nghệ TP. Hồ Chí Minh là một trong những cơ sở đào tạo có quy mô lớn, đã triển khai hiệu quả hoạt động GDQP&AN. Tuy nhiên, trước yêu cầu đổi mới giáo dục và đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao, việc nâng cao chất lượng giảng dạy môn học này vẫn là nhiệm vụ cấp thiết.

II. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

2.1. Cơ sở lý luận

Chất lượng giảng dạy trong giáo dục đại học được hiểu là mức độ đạt được các mục tiêu đào tạo đã đề ra, thông qua sự tác động tổng hợp và có hệ thống của nhiều yếu tố cấu thành như nội dung chương trình, phương pháp giảng dạy, năng lực của đội ngũ giảng viên, đặc điểm người học và điều kiện môi trường học tập. Đây là một khái niệm mang tính đa chiều, phản ánh không chỉ kết quả đầu ra của quá trình đào tạo mà còn thể hiện hiệu quả vận hành của toàn bộ hệ thống tổ chức dạy học.

Trong nghiên cứu này, việc tiếp cận chất lượng giảng dạy môn Giáo dục quốc phòng và an ninh được đặt trên nền tảng tích hợp của một số lý thuyết giáo dục và quản lý hiện đại. Trước hết, lý thuyết kiến tạo (Constructivism) nhấn mạnh vai trò trung tâm của người học trong quá trình chiếm lĩnh tri thức, theo đó sinh viên không tiếp nhận kiến thức một cách thụ động mà chủ động kiến tạo hiểu biết thông qua trải nghiệm, tương tác và phản tư. Điều này đặc biệt phù hợp với đặc thù môn GDQP&AN, nơi yêu cầu cao về sự kết hợp

giữa lý thuyết và thực hành, cũng như rèn luyện kỹ năng và thái độ.

Bên cạnh đó, lý thuyết động lực học tập (Self-Determination Theory) cung cấp cơ sở để lý giải vai trò của các yếu tố động lực nội tại và ngoại tại đối với hiệu quả học tập của sinh viên. Theo đó, khi người học có động cơ rõ ràng, cảm thấy hứng thú và nhận thức được ý nghĩa của việc học, họ sẽ có xu hướng tham gia tích cực hơn vào quá trình học tập và rèn luyện, từ đó nâng cao chất lượng tiếp thu và phát triển năng lực cá nhân.

Ngoài ra, nghiên cứu còn vận dụng chu trình quản lý chất lượng PDCA (Plan – Do – Check – Act) như một công cụ lý thuyết quan trọng nhằm tổ chức, giám sát và cải tiến liên tục hoạt động giảng dạy. Chu trình này cho phép đảm bảo tính hệ thống và tính phản hồi trong quản lý giáo dục, từ khâu lập kế hoạch, triển khai thực hiện, kiểm tra đánh giá đến điều chỉnh và hoàn thiện.

Trên cơ sở tích hợp các cách tiếp cận lý luận nêu trên, chất lượng giảng dạy môn GDQP&AN được xem xét một cách toàn diện thông qua các thành tố cơ bản, bao gồm: quản lý nội dung và chương trình đào tạo; phương pháp và hình thức tổ chức giảng dạy; hoạt động học tập gắn với rèn luyện của sinh viên; điều kiện cơ sở vật chất, trang thiết bị phục vụ dạy học; và công tác kiểm tra, đánh giá kết quả học tập. Đây chính là những yếu tố then chốt cấu thành và quyết định hiệu quả của quá trình giảng dạy trong bối cảnh đổi mới giáo dục hiện nay.

2.2. Phương pháp nghiên cứu

Để đảm bảo tính khách quan, toàn diện và độ tin cậy của kết quả nghiên cứu, bài viết sử dụng cách tiếp cận phương pháp hỗn hợp (mixed-method), kết hợp giữa định lượng và định tính nhằm phân tích sâu sắc thực trạng chất lượng giảng dạy môn Giáo dục quốc phòng và an ninh tại Trường Đại học Công nghệ TP. Hồ Chí Minh.

Trước hết, phương pháp điều tra khảo sát được sử dụng làm công cụ thu thập dữ liệu định lượng chủ đạo. Nghiên cứu tiến hành thiết kế bảng hỏi theo thang đo Likert 5 mức độ (từ 1 – hoàn toàn không đồng ý đến 5 – hoàn toàn đồng ý), tập trung vào các nội dung liên quan đến quản lý chương trình, phương pháp giảng dạy, hoạt động học tập – rèn luyện của sinh viên, cơ sở vật chất và công tác kiểm tra – đánh giá. Đối tượng khảo sát bao gồm cán bộ quản lý, giảng viên và sinh viên đang tham gia giảng dạy và học tập tại Trung tâm GDQP&AN, nhằm đảm bảo tính đa chiều trong đánh giá.

Bên cạnh đó, phương pháp phân tích tài liệu được sử dụng để hệ thống hóa cơ sở lý luận và

pháp lý của vấn đề nghiên cứu. Các tài liệu được khai thác bao gồm văn bản quy phạm pháp luật liên quan đến GDQP&AN, chương trình đào tạo, giáo trình, báo cáo tổng kết và các công trình nghiên cứu trước đó. Việc phân tích tài liệu giúp làm rõ khung lý thuyết, đồng thời cung cấp căn cứ đối chiếu với thực tiễn triển khai tại nhà trường.

Ngoài ra, phương pháp quan sát thực tiễn được tiến hành thông qua việc theo dõi trực tiếp các hoạt động giảng dạy, huấn luyện và sinh hoạt của sinh viên trong môi trường GDQP&AN. Phương pháp này cho phép thu thập các thông tin mang tính định tính, phản ánh sinh động hành vi, thái độ và mức độ tham gia của người học, từ đó bổ trợ và kiểm chứng cho dữ liệu khảo sát.

Toàn bộ dữ liệu thu thập được xử lý bằng phương pháp thống kê mô tả, thông qua việc tính toán giá trị trung bình (Mean), so sánh và phân tích các chỉ số đánh giá. Việc sử dụng thang đo Likert 5 mức giúp lượng hóa mức độ nhận thức và đánh giá của các đối tượng khảo sát, qua đó đảm bảo tính khoa học và độ tin cậy cho các kết luận nghiên cứu.

III. THỰC TRẠNG CHẤT LƯỢNG GIẢNG DẠY MÔN GDQP&AN

Kết quả khảo sát và phân tích thực tiễn cho thấy chất lượng giảng dạy môn Giáo dục quốc phòng và an ninh tại Trường Đại học Công nghệ TP. Hồ Chí Minh về cơ bản đạt mức khá, thể hiện qua sự vận hành tương đối ổn định của các thành tố trong quá trình dạy học. Tuy nhiên, khi xem xét một cách hệ thống và toàn diện, vẫn tồn tại những hạn chế nhất định ảnh hưởng đến hiệu quả đào tạo.

Trước hết, về nội dung chương trình, nhà trường đã triển khai giảng dạy theo đúng quy định hiện hành, đảm bảo tính pháp lý và sự cập nhật cần thiết. Công tác kiểm tra, giám sát nội dung giảng dạy được duy trì thường xuyên, góp phần đảm bảo tính thống nhất trong tổ chức thực hiện. Tuy nhiên, việc truyền thông mục tiêu, yêu cầu và chuẩn đầu ra của học phần đến sinh viên chưa thực sự hiệu quả, dẫn đến tình trạng người học chưa nắm rõ định hướng học tập, từ đó ảnh hưởng đến mức độ chủ động và hiệu quả tiếp thu.

Thứ hai, về phương pháp giảng dạy, mặc dù đã có những chuyển biến tích cực theo hướng lấy người học làm trung tâm, song việc triển khai còn thiếu tính đồng bộ giữa các giảng viên. Một số trường hợp vẫn duy trì phương pháp giảng dạy truyền thống, thiên về truyền thụ kiến thức một chiều, chưa phát huy đầy đủ vai trò chủ động, sáng tạo của sinh viên. Điều này phần nào làm giảm tính hấp dẫn của môn học, đặc biệt đối với những nội dung mang tính lý thuyết.

Thứ ba, về ý thức học tập và rèn luyện của sinh viên, kết quả khảo sát cho thấy vẫn còn một bộ phận sinh viên thiếu tính tự giác, chưa tích cực tham gia các hoạt động học tập và rèn luyện theo yêu cầu của môn học. Sự hạn chế về động cơ học tập, cùng với sự chênh lệch về năng lực giữa các sinh viên, đã ảnh hưởng không nhỏ đến hiệu quả tiếp thu và kết quả học tập chung.

Thứ tư, về cơ sở vật chất và điều kiện đảm bảo, nhà trường đã có sự đầu tư tương đối đầy đủ về phòng học, trang thiết bị và các điều kiện phục vụ giảng dạy. Tuy nhiên, hiệu quả khai thác và sử dụng chưa cao, một số thiết bị chưa được bảo trì, nâng cấp kịp thời, dẫn đến tình trạng xuống cấp, ảnh hưởng đến chất lượng giảng dạy, đặc biệt trong các nội dung thực hành, huấn luyện.

Thứ năm, về công tác kiểm tra – đánh giá, mặc dù đã có sự đa dạng hóa về hình thức, kết hợp giữa lý thuyết và thực hành, song hệ thống đánh giá hiện nay vẫn chưa thực sự phát huy vai trò tạo động lực học tập cho sinh viên. Một số nội dung đánh giá còn mang tính hình thức, chưa phản ánh đầy đủ quá trình rèn luyện và mức độ phát triển năng lực của người học.

Nhìn chung, những hạn chế nêu trên xuất phát từ nhiều nguyên nhân khác nhau, bao gồm cả yếu tố chủ quan và khách quan. Trong đó, đáng chú ý là nhận thức chưa đầy đủ về vai trò của môn học, phương pháp giảng dạy chưa thực sự phù hợp với đặc thù người học, cơ chế quản lý còn thiếu tính đồng bộ và đặc biệt là mức độ ứng dụng công nghệ thông tin trong quản lý và giảng dạy còn hạn chế. Những vấn đề này đòi hỏi phải có các giải pháp mang tính hệ thống, đồng bộ và phù hợp với bối cảnh đổi mới giáo dục hiện nay nhằm nâng cao chất lượng giảng dạy môn GDQP&AN một cách bền vững.

IV. MỘT SỐ GIẢI PHÁP NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG GIẢNG DẠY

4.1. Nâng cao nhận thức chính trị – tư tưởng và ý thức học tập của sinh viên

Việc nâng cao chất lượng giảng dạy môn Giáo dục quốc phòng và an ninh trước hết cần bắt đầu từ việc củng cố nhận thức và động cơ học tập của sinh viên. Thực tiễn cho thấy, một bộ phận sinh viên chưa nhận thức đầy đủ về vai trò, ý nghĩa của môn học, dẫn đến thái độ học tập còn mang tính đối phó, thiếu tự giác trong rèn luyện. Do đó, nhà trường cần tăng cường công tác giáo dục tư tưởng ngay từ đầu khóa học thông qua các chương trình định hướng, sinh hoạt chuyên đề và hoạt động trải nghiệm thực tiễn. Nội dung tuyên truyền cần làm rõ mối quan hệ giữa GDQP&AN với trách nhiệm

công dân, ý thức bảo vệ Tổ quốc và yêu cầu phát triển con người toàn diện trong bối cảnh mới. Đồng thời, việc xây dựng và thực thi nghiêm túc các quy định về kỷ luật học tập, sinh hoạt theo nếp sống quân sự sẽ góp phần hình thành thói quen tự giác, tinh thần trách nhiệm và tác phong chuẩn mực cho sinh viên.

4.2. Đổi mới phương pháp giảng dạy theo hướng phát huy tính chủ động của người học

Đổi mới phương pháp giảng dạy là yếu tố then chốt nhằm nâng cao chất lượng đào tạo, đặc biệt đối với môn học có tính đặc thù như GDQP&AN. Theo đó, cần chuyển mạnh từ phương pháp truyền thụ một chiều sang các phương pháp dạy học tích cực, lấy người học làm trung tâm. Việc tổ chức thảo luận nhóm, mô phỏng tình huống quân sự, học tập qua trải nghiệm thực tế và huấn luyện thực hành sẽ giúp sinh viên không chỉ tiếp thu kiến thức mà còn phát triển kỹ năng, tư duy phản biện và năng lực giải quyết vấn đề. Đồng thời, giảng viên cần đóng vai trò là người hướng dẫn, tổ chức và điều phối hoạt động học tập, tạo môi trường tương tác đa chiều nhằm kích thích hứng thú và sự tham gia tích cực của sinh viên. Sự đổi mới này không chỉ nâng cao hiệu quả tiếp thu mà còn góp phần hình thành năng lực tự học và tinh thần kỷ luật – những phẩm chất cốt lõi của môn học.

4.3. Hoàn thiện công tác kiểm tra – đánh giá theo hướng toàn diện và phát triển năng lực

Công tác kiểm tra – đánh giá cần được đổi mới theo hướng phản ánh đầy đủ quá trình học tập và rèn luyện của sinh viên, thay vì chỉ tập trung vào kết quả cuối kỳ. Trên cơ sở đó, cần xây dựng hệ thống tiêu chí đánh giá toàn diện, bao gồm các thành tố: kiến thức, kỹ năng, thái độ và ý thức kỷ luật. Việc đánh giá nên được thực hiện một cách liên tục, kết hợp giữa đánh giá quá trình và đánh giá tổng kết, đồng thời đa dạng hóa hình thức như kiểm tra lý thuyết, thực hành, đánh giá theo nhóm và tự đánh giá. Đặc biệt, cần tăng cường yếu tố phản hồi trong đánh giá, giúp sinh viên nhận diện điểm mạnh, điểm yếu và có định hướng điều chỉnh phù hợp. Một hệ thống đánh giá khoa học, công bằng và minh bạch sẽ không chỉ nâng cao chất lượng đào tạo mà còn tạo động lực tích cực, thúc đẩy sinh viên chủ động trong học tập và rèn luyện.

4.4. Tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin trong quản lý và giảng dạy

Trong bối cảnh chuyển đổi số giáo dục, việc ứng dụng công nghệ thông tin là xu hướng tất yếu nhằm nâng cao hiệu quả quản lý và chất lượng giảng dạy. Nhà trường cần triển khai hệ thống quản lý học tập (LMS) chuyên biệt cho môn

GDQP&AN, tích hợp các chức năng như quản lý nội dung giảng dạy, theo dõi tiến độ học tập, chấm điểm và phản hồi kết quả theo thời gian thực. Bên cạnh đó, việc áp dụng các công cụ như điểm danh điện tử, nhật ký rèn luyện trực tuyến và bảng theo dõi thi đua sẽ giúp tăng tính minh bạch, chính xác và kịp thời trong quản lý. Công nghệ không chỉ hỗ trợ giảng viên trong tổ chức dạy học mà còn tạo điều kiện để sinh viên chủ động tiếp cận tài liệu, tự học và tự đánh giá, qua đó góp phần hình thành môi trường học tập hiện đại và linh hoạt.

4.5. Phát triển đội ngũ giảng viên và đầu tư cơ sở vật chất theo hướng hiện đại, đồng bộ

Đội ngũ giảng viên và điều kiện cơ sở vật chất là hai yếu tố nền tảng quyết định chất lượng giảng dạy. Do đó, cần chú trọng bồi dưỡng năng lực chuyên môn, nghiệp vụ sư phạm và kỹ năng tổ chức huấn luyện cho giảng viên theo hướng hiện đại, đáp ứng yêu cầu đổi mới giáo dục. Việc thường xuyên tổ chức tập huấn, hội thảo chuyên đề và trao đổi kinh nghiệm sẽ giúp nâng cao chất lượng giảng dạy một cách bền vững. Đồng thời, nhà trường cần xây dựng kế hoạch đầu tư cơ sở vật chất có trọng tâm, bao gồm phòng học chuyên dụng, thao trường huấn luyện, trang thiết bị mô phỏng và hệ thống học liệu số. Việc ban hành quy chế quản lý, sử dụng và bảo trì thiết bị một cách khoa học sẽ góp phần đảm bảo môi trường học tập an toàn, hiện đại và phù hợp với đặc thù của môn GDQP&AN, từ đó nâng cao hiệu quả đào tạo trong dài hạn.

V. KẾT LUẬN

Trong bối cảnh đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục đại học theo định hướng phát triển phẩm chất và năng lực người học, việc nâng cao chất lượng giảng dạy môn Giáo dục quốc phòng và an ninh không chỉ là yêu cầu mang tính tất yếu mà còn là nhiệm vụ có ý nghĩa chiến lược đối với việc hình

thành thể hệ công dân có bản lĩnh chính trị, ý thức kỷ luật và trách nhiệm xã hội. Kết quả nghiên cứu tại Trường Đại học Công nghệ TP. Hồ Chí Minh cho thấy, mặc dù công tác giảng dạy và quản lý môn học đã đạt được những kết quả tích cực trên nhiều phương diện, song vẫn còn tồn tại những hạn chế nhất định liên quan đến phương pháp giảng dạy, ý thức học tập của sinh viên, cơ chế phối hợp quản lý và hệ thống kiểm tra – đánh giá.

Trên cơ sở phân tích thực trạng và vận dụng các cách tiếp cận lý luận hiện đại, nghiên cứu đã đề xuất hệ thống giải pháp mang tính đồng bộ, hướng đến đổi mới toàn diện từ nhận thức, phương pháp giảng dạy, cơ chế đánh giá đến ứng dụng công nghệ và phát triển nguồn lực. Các giải pháp này không chỉ có tính khả thi trong điều kiện thực tiễn của nhà trường mà còn có giá trị tham khảo đối với các cơ sở giáo dục đại học có điều kiện tương đồng.

Về mặt khoa học, nghiên cứu góp phần làm rõ khung tiếp cận tích hợp trong nâng cao chất lượng giảng dạy môn GDQP&AN, đồng thời nhấn mạnh vai trò của quản lý giáo dục hiện đại trong việc tổ chức và điều phối hoạt động dạy – học theo hướng hiệu quả và bền vững. Về mặt thực tiễn, việc triển khai đồng bộ các giải pháp đề xuất sẽ góp phần nâng cao chất lượng đào tạo, tăng cường tính kỷ luật, tinh thần tự giác và năng lực thích ứng của sinh viên trong bối cảnh mới.

Trong thời gian tới, cần tiếp tục mở rộng nghiên cứu theo hướng định lượng sâu hơn, xây dựng mô hình đánh giá chất lượng giảng dạy dựa trên dữ liệu và tăng cường ứng dụng công nghệ số trong quản lý giáo dục. Đây sẽ là cơ sở quan trọng để không ngừng hoàn thiện và nâng cao hiệu quả giảng dạy môn Giáo dục quốc phòng và an ninh, đáp ứng yêu cầu phát triển giáo dục và bảo vệ Tổ quốc trong giai đoạn mới.

VI. TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Quốc phòng. (2020). *Thông tư số 05/2020/TT-BQP về chương trình Giáo dục Quốc phòng và An ninh trong các cơ sở giáo dục đại học*.
- Đảng Cộng sản Việt Nam. (2021). *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII (Tập I, II)*, Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia Sự thật, Hà Nội.
- Hoàng Văn Nam (2024). *Quản lý hoạt động học tập môn Giáo dục Quốc phòng và An ninh của sinh viên ở Trường Đại học Công nghệ thành phố Hồ Chí Minh (Luận văn thạc sĩ, Đại học Sư phạm - Đại học Huế)*.